

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวถึงสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม และปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ อายุ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ เจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ลักษณะการให้บริการ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ

1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรที่มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ อายุ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระดับการศึกษา

1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมที่มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ และเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ

1.4 เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนที่มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ลักษณะการให้บริการ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ

2. สมมติฐาน

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

2.1 ปัจจัยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม และปัจจัยสนับสนุน คือ อายุ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ เจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ลักษณะการให้บริการ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 ปัจจัยด้านประชากร คือ อายุ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระดับการศึกษา มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม คือ ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ และเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.4 ปัจจัยสนับสนุน คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ลักษณะการให้บริการ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ มีผลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. วิธีการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่อยู่ในความครอบคลุมของการประกันสุขภาพอื่น ๆ นอกเหนือจากบัตรประกันสุขภาพจำนวน 400 คน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ จำนวน 161 คน และประชาชนกลุ่มที่ไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพจำนวน 239 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

3.2.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด มี 13 ข้อ

3.2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพเป็นแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก มีค่าความยากง่าย 0.30 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก 0.20 – 0.66 และค่าความเชื่อมั่น 0.72

3.2.3 ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดความเชื่อด้านสุขภาพ ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ เชื่อมากที่สุด เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อมากที่สุด โดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นทั้งเชิงนิมิตและเชิงนิเสธ ค่าอำนาจจำแนก 0.35 – 0.81 และค่าความเชื่อมั่น 0.90

3.2.4 ตอนที่ 4 เป็นแบบวัดเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยมากที่สุด ค่าอำนาจจำแนก 0.53 – 0.85 และค่าความเชื่อมั่น 0.85

3.2.5 ตอนที่ 5 เป็นแบบวัดลักษณะการให้บริการ ลักษณะคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย ค่าอำนาจจำแนก 0.34 – 0.98 และค่าความเชื่อมั่น 0.93

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีถึงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยร่วมกับพนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน เก็บ ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ

3.4.2 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ เจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ และลักษณะการให้บริการ และแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.4.3 วิเคราะห์จำแนกประเภทโดยการหาสมการจำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ด้วยวิธีตรง (Direct Method) และนำเสนอสมการในรูปคะแนนดิบ

4. ผลการวิจัยโดยสรุป

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

4.1 จากปัจจัยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยทางจิตวิทยาสังคม และปัจจัยสนับสนุนที่มีตัวแปร 13 ตัว พบว่า มีตัวแปรที่มีผลในการจำแนกประเภทประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพทางบวก 8 ตัวแปร คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ เจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ ส่วนตัวแปรที่มีผลในการจำแนกประเภทประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพทางลบมี 1 ตัวแปร คือ รายได้ นั้นแสดงว่า ถ้าประชาชนมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก มีความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพดี มีความเชื่อด้านสุขภาพมาก มีเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพดี ได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ มีประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพสูง และมีรายได้ต่ำ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ เมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า สมการสามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 94.00

4.2 จากปัจจัยด้านประชากรที่มีตัวแปร 4 ตัว พบว่า ตัวแปรที่มีผลในการจำแนกประเภทประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพทางบวก 2 ตัวแปร คือ รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว นั้นแสดงว่าถ้าประชาชนมีรายได้สูงและมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประชาชนที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ เมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า สมการสามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 76.00

4.3 จากปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมที่มีตัวแปร 3 ตัว พบว่า ตัวแปรที่มีผลในการจำแนกประเภทประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพทางบวก 2 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ และเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ ส่วนตัวแปรที่มีผลในการจำแนกประเภทประชาชนกลุ่ม

ที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพทางลบ 1 ตัวแปร คือ ความเชื่อด้านสุขภาพ นั้นแสดงว่าถ้าประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพดี มีเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพสูง และมีความเชื่อด้านสุขภาพน้อย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ เมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า สมการสามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 68.75

4.4 จากปัจจัยสนับสนุนที่มีตัวแปร 6 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรที่มีผลในการจำแนกประเภทประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพทางบวก 4 ตัวแปร คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ นั้นแสดงว่า ถ้าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ และมีประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพสูง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ เมื่อนำสมการจำแนกประเภทที่ได้ไปคาดคะเนความเป็นสมาชิกกลุ่มพบว่า สมการสามารถคาดคะเนได้ถูกต้องร้อยละ 93.75

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยอภิปรายผลของปัจจัยทั้งโดยรวมและเฉพาะด้านดังนี้

1. การที่ประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ เป็นประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพดี เจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพดี มีการได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพมาก ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลของแต่ละปัจจัยดังนี้

1.1 การมีสมาชิกในครอบครัวมาก ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพราะว่า จากหลักเกณฑ์การเป็นสมาชิกบัตรประกันสุขภาพกำหนดไว้ว่า บัตรประกันสุขภาพ 1 ใบ มีสมาชิกได้ไม่เกิน 5 คน ด้วยเหตุนี้ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมาก โอกาสที่จะซื้อบัตรประกันสุขภาพจึงเป็นไปได้สูง เพราะการมีจำนวนสมาชิกต่อบัตรมาก โอกาสในการไปใช้บริการก็มีมาก และคุ้มค่ากับราคาบัตรประกันสุขภาพ

สอดคล้องกับการศึกษาของทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ และคณะ (2529 : 296) อ้างถึงใน สุदारัตน์ สุธราพันธ์, 2529 : 42) ลักษณะพฤติกรรมการใช้บริการสาธารณสุขในโครงการบัตรสุขภาพของประชาชนพบว่า ครอบครัวใดที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก จะเป็นครอบครัวที่ถือบัตรสุขภาพเป็นส่วนใหญ่

เช่นเดียวกับสุदारัตน์ สุธราพันธ์ (2529 : 73) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการบัตรประกันสุขภาพจังหวัดแพร่พบว่า ผู้ที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่มีแนวโน้มจะเข้าร่วมโครงการบัตรประกันสุขภาพมากกว่าผู้ที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็กกว่า

1.2 การมีความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพดี ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพราะว่า หากบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และเล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ดังที่ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งใดนั้น เป็นพฤติกรรมขั้นต้น จะเป็นส่วนประกอบในการแสดงพฤติกรรมการยอมรับในขั้นต่อไป

ส่วนวัลภา กันททรัพย์ (2528 : 9) กล่าวว่า หากบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใดแล้ว และทำการประเมินว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าแก่ตน บุคคลก็จะยอมรับสิ่งนั้น ดังนั้นความรู้ความเข้าใจ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของบุคคลที่จะทำให้เขาเกิดการยอมรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

ในทำนองเดียวกันวิวัฒน์ แซ่ลิ้ม (2539 : 8) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพจังหวัดกระบี่พบว่า การรับรู้ความคุ้มค่าของการซื้อบัตรประกันสุขภาพมีอิทธิพลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนมากที่สุด

เช่นเดียวกับอัจฉรา มาศมาลัย (2532 : 64) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีคุมกำเนิดในกลุ่มสตรีที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มในประเทศไทยพบว่า สตรีที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีคุมกำเนิดชนิดถาวร จะเลือกวิธีคุมกำเนิดชนิดถาวรมากกว่าสตรีที่ไม่มีความรู้

1.3 การมีเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพดี ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพ เพราะว่า ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น หากเป็นความรู้สึกที่ดีหรือเห็นด้วย สามารถทำให้บุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามสิ่งนั้น ๆ ได้

ดังทฤษฎีเจตคติซึ่งปานจิต ภรรยาณพ (2539 : 11) สรุปว่า เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา องค์ประกอบด้านท่าที ความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม

ในขณะที่เดียวกันสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529, อ้างถึงใน พรสวรรค์ พรกาญจนวงศ์, 2539 : 28) กล่าวถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการในการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม

เช่นเดียวกับคุษฎี ใจสมุทร (2535 : 116) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยในจังหวัดปัตตานีพบว่า เจตคติต่อผู้ให้บริการและการให้บริการเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการรักษาพยาบาล

ในขณะที่อนันต์ ลาภสมทบและพัฒนีย์ สุจำนงค์ (2527, อ้างถึงในสุดารัตน์ สุธราพันธ์, 2529 : 34) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพที่มีต่อบริการสาธารณสุขจังหวัดลำพูนพบว่า ผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพมีทัศนคติที่ดีต่อการรับบริการสาธารณสุขที่รวดเร็ว

1.4 การมีการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพราะว่า ในยุคโลกาภิวัตน์ข้อมูลข่าวสารจากการสื่อสารหลายช่องทางมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ และใช้ประกอบการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นถ้าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้น แนวโน้มในการซื้อบัตรประกันสุขภาพย่อมมีมาก ทั้งนี้พิจารณาจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับ นั่นก็คือ ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด นอกจากนั้นได้รับจากอาสาสมัครสาธารณสุข, เพื่อนบ้าน, วิทยุ, โทรทัศน์, พ่อแม่ ญาติพี่น้อง, ผู้นำศาสนา, หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ วารสาร โปสเตอร์, และเสียงตามสาย หอกระจายข่าว ตามลำดับ

สอดคล้องกับวิวัฒน์ แซ่ลิ้ม (2539 : 127) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพจังหวัดกระบี่พบว่า ปัจจัยการได้รับข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ ซึ่งทั้งกลุ่มที่ซื้อและไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ในขณะที่เดียวกันบอรรเฮง ดีเยาะ (2537 : 116) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ของผู้นำศาสนาอิสลามในชุมชนจังหวัดปัตตานีพบว่า การรับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพเกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ของผู้นำศาสนาอิสลามในชุมชนจังหวัดปัตตานี

อีกทั้งข้อมูลของโครงการประกันสุขภาพโดยความสมัครใจของจังหวัดน่าน (2531 : 17) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดน่านมีรายได้น้อย แต่ความครอบคลุมของบัตรประกันสุขภาพ ในปี 2531 มีอัตราสูงเป็นอันดับสองรองจากนครนายก เนื่องจากมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และมีวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ

1.5 การมีการสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพ เพราะว่าการที่บุคคลอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นการตัดสินใจกระทำสิ่งใดนั้น อาจขึ้นอยู่กับบุคคลรอบข้างหรือผู้มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เพื่อหาข้อมูลนำมาประกอบการตัดสินใจของตน ทั้งนี้พิจารณาจากการสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนนั้นก็คือ ประชาชนได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด นอกจากนั้นได้รับจากอาสาสมัครสาธารณสุข, เพื่อนบ้าน, พ่อแม่ ญาติพี่น้อง, และผู้นำศาสนา ตามลำดับ

ดังทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชเบินและเอจเซน (Fishbein and Aizen, 1975 : 47 ; Ajzen and Fishbein, 1980 : 61) ที่ว่า พฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจและความตั้งใจถูกกำหนดโดยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ซึ่งปัจจัยทางสังคมหมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่าคนที่ใกล้ชิดหรือคนที่มีความสำคัญต่อตน คิดว่า ตนควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น

ในทำนองเดียวกันทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ และคณะ (2529, อ้างถึงใน ชรินทร์ ห่วงมิตร, 2539 : 47) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการสาธารณสุขในโครงการบัตรประกันสุขภาพ พบว่า เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งของการตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพของจังหวัดอุบลราชธานี และราชบุรี ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้นำชุมชนมาชักชวนขอรับรองให้ซื้อบัตร

สำหรับชิต โยธารักษ์ และคณะ (2536 : 50, อ้างถึงใน สัตตา แสงจันทร์, 2539 : 32) ศึกษานโยบายการวางแผนครอบครัว เฉพาะกรณีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคุมกำเนิดของสตรีไทย มุสลิมจังหวัดปัตตานีพบว่า การแนะนำให้ประชาชนทั่วไปยอมรับเรื่องการคุมกำเนิดนั้น ผู้นำศาสนาที่มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือสามี

อีกทั้ง เรณู ช่างบุก (2529 : 122-123) ศึกษาอิทธิพลของครอบครัวและเครือญาติต่อการตัดสินใจมาใช้บริการคุมกำเนิดชนิดห่วงอนามัย ของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ความคิดเห็นของสามี ความคิดเห็นของผู้อาวุโส และคำแนะนำของญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการคุมกำเนิด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการคุมกำเนิดชนิดห่วงอนามัยของสตรีวัยเจริญพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.6 การมีความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพ เพราะที่ ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลได้รับสิ่งที่ตัวต้องการหรือบรรลุเป้าหมายในระดับหนึ่ง

ดังที่ทiffin และแมคคอร์มิก (Joseph Tiffin and Esnest J. Mc Cormick, 1965 : 349, อ้างถึงในวิวัฒน์ แซ่ลิ้ม, 2539 : 40) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐาน มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจ

เช่นเดียวกับการศึกษาของจิราพร สุวรรณธีรางกูร (2536 : 86) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อบัตรสุขภาพของประชาชน กรณีศึกษาอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ก่อนที่ประชาชนตกลงใจซื้อบัตรนั้นต้องมีความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพร่วมด้วย

สำหรับอรรถ ศาสตราวาหะ (2528 : 78) ศึกษาเรื่องรูปแบบการใช้บริการทางการแพทย์ของชุมชนที่มีผลมาจากนโยบายการใช้บัตรประกันสุขภาพพบว่า ประชาชนมีการรับรู้ถึงเห็นประโยชน์จากการเป็นสมาชิกบัตรประกันสุขภาพ เนื่องจากบัตรประกันสุขภาพประหยัดรายจ่าย

1.7 การมีประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพมาก ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพ เพราะที่ การที่ประชาชนเคยมีประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพมาก ย่อมรู้ว่าการใช้บัตรทำให้ตนมีความพึงพอใจต่อการได้รับบริการ ประโยชน์ของบัตร และความคุ้มค่าของการซื้อบัตรมากนักน้อยเพียงใด

ดังการศึกษาของทากลิคอสโซ (Tagliacozzo อ้างถึงในวิวัฒน์ แซ่ลิ้ม, 2539 : 39) ที่พบว่า การแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้ป่วยที่มีต่อบริการที่ตนต้องไปใช้บริการเพื่อรับการรักษานั้น มักจะนำประสบการณ์เดิมที่เคยได้รับบริการจากครั้งก่อน ๆ มาเป็นมาตรฐานในการประเมินผลการรักษาในครั้งนี้ด้วย

ในขณะที่อุษณีย์ ตันตรีบุรณ และสุภาณี อ่อนชื่นจิตร (2530 : 49) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของพยาบาลในฝ่ายส่งเสริมสุขภาพภาคใต้พบว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐานซึ่งได้รับขณะศึกษาหลักสูตรพยาบาล เป็นปัจจัยซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน

2. การซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชน หากพิจารณาจากปัจจัยรวมทั้งหมดปรากฏว่า ประชาชนมีความเชื่อด้านสุขภาพมากจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ แต่ถ้าหากพิจารณาเฉพาะปัจจัยทางจิตวิทยาสังคมกลับพบว่า ประชาชนที่มีความเชื่อด้านสุขภาพน้อยจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังจะกล่าวต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยรวม การที่ประชาชนที่มีความเชื่อด้านสุขภาพมากจะซื้อบัตรประกันสุขภาพเนื่องจาก ความเชื่อด้านสุขภาพมีอิทธิพลต่อความเจ็บป่วยและการรักษา หากประชาชนมีความเชื่อด้านสุขภาพที่ถูกต้อง จะส่งผลต่อการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพที่ถูกต้อง และดูแลเอาใจใส่ต่อสุขภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการซื้อบัตรประกันสุขภาพจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เป็นหลักประกันสุขภาพ และแสดงถึงความห่วงใยสุขภาพ

ดังที่คิง (King, 1984 : 43 อ้างถึงในชญาอนุตม์ คล่องสังสอน, 2535 : 88) กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวข้องกับความคิด ความเข้าใจ และการตัดสินใจของบุคคล เมื่อบุคคลมีความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มีแนวโน้มที่จะประพฤติปฏิบัติต่อความเชื่อนั้น ๆ

ในทำนองเดียวกับทฤษฎีรูปแบบความเชื่อด้านสุขภาพของโรเซนสตอค (Rosenstock, 1974 : 328-329 อ้างถึงในบรอรเฮง ดีเยาะ, 2537 : 42) ที่ว่า บุคคลจะปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดเพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นโรคนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ 3 ประการ คือ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การรับรู้ความรุนแรงของโรค และการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการรักษา

เช่นเดียวกับวัลภา ผิวทน (2527 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคติดต่อ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมกับการให้ความร่วมมือของมารดาในการนำเด็กวัยก่อนเรียนมารับภูมิคุ้มกันโรคพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของมารดาในการนำบุตรไปรับภูมิคุ้มกันโรค

เมื่อพิจารณาจากปัจจัยเฉพาะด้าน การที่ประชาชนที่มีความเชื่อด้านสุขภาพน้อยจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ เนื่องจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้องทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพื่อเป็นหลักประกันสุขภาพ ทั้งนี้พิจารณาได้จาก

ผลการศึกษาการได้รับข้อมูลข่าวสาร ประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพได้รับข้อมูลข่าวสารมาก จากหลายช่องทางได้แก่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด นอกจากนั้นได้รับจากอาสาสมัครสาธารณสุข, เพื่อนบ้าน, วิทยุ โทรทัศน์, พ่อแม่ ญาติพี่น้อง, ผู้นำศาสนา, หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ วารสาร ไปสเตอร์, และเสียงตามสาย หอกระจายข่าว ตามลำดับ

เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารจะทำให้มีความรู้เรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ และสิทธิประโยชน์ ตลอดจนวิธีการซื้อและใช้บัตรประกันสุขภาพ ด้วยเหตุนี้ประชาชนที่มีความเชื่อด้านสุขภาพน้อยแต่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะทำให้ตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพ สำหรับการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น จะทำให้ประชาชนที่มีความเชื่อด้านสุขภาพน้อยคล้อยตามและเห็นดีเห็นงามของบัตรประกันสุขภาพ จึงตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพ

ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับการศึกษาเอ็อมพร กาญจนรังสิขัย (2531, อ้างถึงใน ชญาอนุตม์ คล่องสังสอน, 2535 : 88) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ของผู้เสพยาไอซ์ในทางเส้นเลือดขณะรับการบำบัดชั้นถอนพิษพบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมอนามัยเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ของผู้เสพยาไอซ์ในทางเส้นเลือด

3. การซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชน หากพิจารณาจากปัจจัยรวมทั้งหมดปรากฏว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่ำจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ แต่ถ้าหากพิจารณาเฉพาะปัจจัยด้านประชากร กลับพบว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเหตุผลดังจะกล่าวต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาปัจจัยรวม การที่ประชาชนมีรายได้ต่ำซื้อบัตรประกันสุขภาพ เนื่องจากผู้มีรายได้ต่ำ มีโอกาสในการเลือกใช้บริการทางการแพทย์ ตลอดจนแหล่งบริการที่ดีกว่าน้อย แต่การให้บริการทางการแพทย์ที่เป็นของรัฐ ซึ่งดำเนินการโดยไม่หวังผลกำไรมากนัก เพื่อให้บริการแก่ผู้ขอใช้บริการตามความจำเป็น ทำให้ผู้มีรายได้ต่ำมีโอกาสใช้บริการ หรือในบางกรณีที่กระทรวงสาธารณสุขได้จัดสวัสดิการแก่ประชาชนทั่วไปให้มีโอกาสได้รับบริการด้านสาธารณสุขตามนโยบายแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 7 (2535 - 2539) ซึ่งได้กำหนดโครงการบัตรประกันสุขภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัย ทำให้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

สอดคล้องกับ อรพรรณ หันจางสิทธิ์ (2525 : 74) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อการประกันสุขภาพตามโครงการประกันสังคมแห่งประเทศไทย พบว่า ผู้มีรายได้ต่ำจะมีทัศนคติเห็นด้วยต่อการประกันสุขภาพมากกว่าผู้มีรายได้สูง

ในขณะที่เดียวกันดุขฎิ ใจสมุทร (2535 : 84) ศึกษาปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยในจังหวัดปัตตานีพบว่า การใช้บริการที่สถานบริการของรัฐ มีผู้มีรายได้ต่ำใช้บริการมากกว่าผู้มีรายได้สูง

และเมื่อพิจารณาจากปัจจัยเฉพาะด้าน การที่ประชาชนมีรายได้สูงจะซื้อบัตรประกันสุขภาพ เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจฝืดเคือง การใช้จ่ายของประชาชนมีขีดจำกัด การเลือกใช้บริการจึงเป็นไปตามความจำเป็น แม้ว่าประชาชนที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสในการเลือกใช้บริการทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพและการบริการที่ดีกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำก็ตาม

สอดคล้องกับสูตราร์ตนี สุธราพันธ์ (2529 : 73) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการบัตรประกันสุขภาพ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ที่มีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ

ในขณะเดียวกันวิวัฒน์ แซ่ลิ้ม (2539 : 131) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อหรือไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพจังหวัดกระบี่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่าโอกาสในการซื้อบัตรจะมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำ

4. การซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชน หากพิจารณาจากปัจจัยรวมและและปัจจัยเฉพาะด้านปรากฏว่า อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการให้บริการ และระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการไม่ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลของแต่ละปัจจัยดังนี้

4.1 อายุ ไม่ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพราะว่า การเป็นสมาชิกโครงการบัตรประกันสุขภาพนั้น ประชาชนทุกกลุ่มอายุที่ไม่มีการประกันสุขภาพใด ๆ สามารถซื้อบัตรประกันสุขภาพได้ และปัจจุบันการแพทย์เจริญก้าวหน้า การให้สุขศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเป็นไปอย่างทั่วถึง ประชาชนทุกวัยจึงมีความสนใจในเรื่องสุขภาพอนามัยมากขึ้น

จากการศึกษาของศิวาภรณ์ กางกัน (2540 : 74) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตามโครงการปรับปรุงโฉมหน้า เพื่อพัฒนาบริการของสถานบริการของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอภูซำปูน และอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามโครงการ

สอดคล้องกับการศึกษาของขวัญเรือน วัฒนา (2534 : 70) ศึกษาเรื่องความสามารถในการปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานบริหารเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล

อีกทั้งทิพย์วรรณ สุขสุพันธ์ (2535 : 116) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดนราธิวาสพบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านตามโครงการกองทุนยาและเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้าน

4.2 ระดับการศึกษา ไม่ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพ แม้ว่าระดับการศึกษาจะมี ส่วนสำคัญอย่างมากต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการพิจารณาเพื่อการยอมรับสิ่งต่าง ๆ ก็ตาม แต่บัตรประกันสุขภาพเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ต้องทำความเข้าใจเรื่องระเบียบ กฎเกณฑ์ และ สิทธิประโยชน์ของบัตร ซึ่งมีการปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เหมาะสมมากที่สุดอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้น ผู้ตัดสินใจซื้อบัตรประกันสุขภาพจึงต้องมีความสนใจ และศึกษาเกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และ สิทธิประโยชน์ของบัตรประกันสุขภาพอยู่เสมอ จึงจะมีความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ

จากการศึกษาของลัดดา แสงจันทร์ (2539 : 132) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการรับ บริการคุมกำเนิดของสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดยะลาพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับ การรับบริการคุมกำเนิดของสตรีไทยมุสลิม

ในขณะที่เดียวกันทองอยู่ บุญยการ (2535 : 87) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธี คุมกำเนิดของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่มารับบริการ ณ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 10 เชียงใหม่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้วิธีคุมกำเนิดทั้งชนิดชั่วคราวและถาวร

4.3 ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการ ไม่ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพราะว่า ปัจจุบันการเดินทางมีความสะดวกมากขึ้น แม้ว่าบ้านจะอยู่ห่างจากสถานบริการแต่ก็สามารถมา รับบริการได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งประชาชนกลุ่มที่ซื้อและไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพอาศัยอยู่ในชุมชน เดียวกัน ระยะทางจากบ้านถึงสถานบริการจึงไม่ต่างกันมากนัก

ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับภรณ์ เอกบรรณสิงห์ (2534 : 8) ซึ่งศึกษาเรื่องความ พึงพอใจของผู้ป่วยนอกต่อบริการด้านการแพทย์ที่โรงพยาบาลมหाराช นครศรีธรรมราชพบว่า เวลาเดินทางที่แตกต่างกันของผู้ป่วยนอกมีผลทำให้ความพึงพอใจต่อบริการในหน่วยตรวจโรค และหน่วยห้องยาแตกต่างกัน

ในขณะที่รวยอาจิน และคนอื่น ๆ (Ruayajin and other, 1981 : 90 อ้างถึงใน ปิยะวรรณ สุทธาพานิช, 2538 : 38) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยของจิตวิทยาสังคมในการบริการ สาธารณสุขของรัฐในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เหตุผลในการเข้ารับบริการสาธารณสุขที่สำคัญที่สุด คือ ความสะดวกในการเดินทางไป ศูนย์บริการสาธารณสุข

4.4 ลักษณะการให้บริการ ไม่ทำให้ประชาชนซื้อบัตรประกันสุขภาพเพราะว่า การให้บริการ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อประชาชนมีความเท่าเทียมกัน เนื่องจากนโยบายของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เน้นในเรื่องการปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุขให้

สามารถบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538 : 12) ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงปรับปรุงงานด้านการบริการให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว

ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับทวิทอง หงษ์หิรัญและคณะ (2529 : 13-63, อ้างถึงใน สุรางค์ พิลาสกุล, 2539 : 46) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการให้บริการสาธารณสุขในโครงการบัตรประกันสุขภาพ พบว่า คุณภาพของบริการที่ได้รับเป็นเหตุผลหนึ่งในการใช้บริการสาธารณสุขในโครงการบัตรสุขภาพ

สวนบุญธรรม สีนปาด (2532 : 9) ศึกษาถึงสาเหตุของการไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพในปีต่อมาของประชากรที่เคยซื้อบัตรประกันสุขภาพในปี 2529 ที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรังพบว่า เหตุผลที่ประชาชนไม่ซื้อบัตรประกันสุขภาพเนื่องจาก เมื่อไปขอรับบริการโดยใช้บัตรประกันสุขภาพจะมีขั้นตอนการใช้บัตรยุ่งยากล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 ลักษณะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากปัจจัยรวมทั้ง 3 ด้าน และปัจจัยเฉพาะด้านพบว่า ประชาชนกลุ่มที่ซื้อบัตรประกันสุขภาพ คือ ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมาก ความรู้เกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพดี ความเชื่อด้านสุขภาพมาก เจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพดี การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพมาก แต่มีรายได้น้อย ซึ่งมีความสามารถในการคาดคะเนร้อยละ 94.00 ดังนั้นการพิจารณาซื้อบัตรประกันสุขภาพควรวางระเบียบให้สอดคล้องกับปัจจัยดังกล่าว โดยเฉพาะปัจจัยสนับสนุน 4 ประการ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจในราคาบัตรประกันสุขภาพ และประสบการณ์การใช้บัตรประกันสุขภาพ ซึ่งมีความสามารถในการคาดคะเนถึงร้อยละ 93.75 ซึ่งน่าจะเน้นความสำคัญให้มาก โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์นโยบาย

จากผลการวิจัยนี้ ผู้บริหารของสำนักงานประกันสุขภาพและกระทรวงสาธารณสุขทุกระดับชั้น ควรวางนโยบายเกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพดังนี้

1.1.1 ควรจัดระบบการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ และสิทธิประโยชน์ของบัตรประกันสุขภาพอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและหลังการซื้อบัตรประกันสุขภาพ และจัดบุคลากรที่ให้ข้อมูลข่าวสารทั้งในระบบราชการและนอกระบบราชการ

1.1.2 ควรปรับปรุงสถานีอนามัยให้มีความสามารถในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีอุปกรณ์การแพทย์ที่ทันสมัย และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญในการตรวจรักษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และความศรัทธาแก่ผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพ

1.1.3 ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน สามารถรวมกลุ่มกันซื้อบัตรประกันสุขภาพได้ โดยบัตรประกันสุขภาพ 1 ใบรวมกลุ่มกันซื้อได้ไม่เกิน 5 คน

1.1.4 ควรจัดให้มีการตรวจเช็คสุขภาพประจำปีแก่ผู้ซื้อแล้วไม่ได้ใช้บัตรประกันสุขภาพ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนกลุ่มที่มีสุขภาพดีมาซื้อบัตรประกันสุขภาพ

1.2 ระดับปฏิบัติ

1.2.1 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้เกี่ยวข้องในโครงการบัตรประกันสุขภาพควรร่วมมือกันสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักว่า การซื้อบัตรประกันสุขภาพเป็นการเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล หากบุคคลใดซื้อบัตรประกันสุขภาพแล้วไม่ได้ใช้หรือใช้น้อย ให้ถือว่าเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นทางอ้อม

1.2.2 การขยายกลุ่มผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพต้องคำนึงถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทันสมัย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และเจตคติต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพดียิ่งขึ้น

1.2.3 การสนับสนุนของบุคคลที่เกี่ยวข้องมีผลโดยตรงต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพ ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพมากยิ่งขึ้น

1.2.4 ผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพอยู่แล้วเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการซื้อบัตรครั้งต่อ ๆ ไป หากผู้ซื้อบัตรได้รับประสบการณ์ที่ดีย่อมมีโอกาสในการซื้อบัตรอีก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการบัตรประกันสุขภาพ ควรปฏิบัติหน้าที่ให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการรับบริการมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ในภูมิภาคอื่น ๆ จะทำให้เข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการซื้อบัตรประกันสุขภาพได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความพร้อม ความเข้าใจและอุปสรรคในการปฏิบัติงานโครงการบัตรประกันสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานอนามัยตำบลในชุมชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 ควรจะมีการศึกษาในลักษณะเปรียบเทียบระดับจังหวัดระหว่างจังหวัดที่มีผลสำเร็จของโครงการสูงกับจังหวัดที่มีผลสำเร็จของโครงการต่ำ เพื่อให้ได้ผลในลักษณะที่กว้างขึ้น